

Sygn. akt XVI GC 1153/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2024 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVI Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący –	SSO Renata Olejnik-Tyszka
Protokolant –	Wiktoria Brzońska

po rozpoznaniu 5 czerwca 2021 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki Akcyjnej w W.**

przeciwko **Przewodniczącemu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w W.**

na skutek odwołania

1. uchyla decyzję Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji nr (...) z dnia 22 czerwca 2023r.;
2. ustala, że koszty postępowania ponosi w całości pozwany, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

SSO Renata Olejnik-Tyszka

Sygn. akt XVI GC 1153/23

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) z dnia 22 czerwca 2023r. Przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (dalej jako „Przewodniczący KRRiT” lub „Organ”) działając na podstawie art. 53 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 361, ze zm.; dalej jako „ustawa o rtv”), a także art. 104 i 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.; dalej jako „k.p.a.”), po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu i po rozpatrzeniu sprawy dotyczącej rozpowszechniania filmu (...), wyemitowanej w programie (...) w dniu 28 sierpnia 2022 r. o godz. 22:05 z oznaczeniem wiekowym „od 16 lat”, postanowił: w pkt 1 stwierdzić naruszenie przez Spółkę (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej jako „Spółka” lub „Nadawca”) art. 18 ust. 5 oraz 7 ustawy o rtv poprzez rozpowszechnienie w dniu 28 sierpnia 2022 r., o godz. 22:05, filmu (...) oraz w pkt 2 nałożyć na Spółkę (...) S.A. z siedzibą w W. karę pieniężną w wysokości 20 000 zł.

W uzasadnieniu decyzji Przewodniczący KRRiT, po analizie nagrania poemisyjnego wskazał, że film (...) zawiera realistyczne sceny przemocy i agresji, tj. torturowania, morderstwa z użyciem krótkiej broni palnej i pistoletu maszynowego, brutalnego bicia oraz sceny prezentujące aktywność seksualną. Dodatkowo film zawiera szereg wulgaryzmów. Zdaniem Organu treści zawarte w filmie przeznaczone są dla osób powyżej 18 roku życia. Wobec tego zakwalifikowanie przez Spółkę filmu do kategorii wiekowej „od 16 lat” i wyemitowanie go o godz. 22:05 stanowiło

naruszenie art. 18 ust. 5 ustawy o rtv oraz § 2 Rozporządzenia. W związku z naruszeniem przez Nadawcę ww. obowiązków Przewodniczący KRRiT nałożył na Spółkę karę pieniężną w wysokości 20 000 zł, uwzględniając zakres i stopień szkodliwości naruszenia, dotychczasową działalność nadawcy oraz jego możliwości finansowe (decyzja – k. 74-85).

Od powyższej decyzji Nadawca wniósł odwołanie zaskarżając ją w całości. Zaskarżonej decyzji Nadawca zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 18 ust. 5 i ust.7 ustawy o rtv w zw. w związku z treścią załącznika nr 3 do Rozporządzenia poprzez stwierdzenie, że rozpowszechniony w dniu 28 sierpnia 2022r. o godz. 22:05 film pt.: (...) z oznaczeniem wiekowym od „16 lat” zawierał treści lub sceny mogące mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich, a zatem nie powinien być rozpowszechniony w godzinach innych niż od 23:00 do 6:00, podczas, gdy wyżej wskazany film nie zawierał scen lub treści mogących mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich, w szczególności nie zawierał scen prezentujących obrazy agresji, zwłaszcza przedstawionej w sposób naturalistyczny i brutalny ani usprawiedliwiający przemoc, które powodowałyby, że audycja powinna być rozpowszechniana wyłącznie w godzinach od 23 do 6, a zatem spółka dokonała prawidłowej kwalifikacji wiekowej filmu- do IV kategorii z oznaczeniem od lat 16;
2. naruszenie art. 53 ust.1 ustawy o radiofonii i telewizji poprzez wymierzenie spółce kary pieniężnej w wysokości 20 000,00 zł, w sytuacji gdy nie doszło do naruszenia przez spółkę art. 18 ust. 5 ustawy, zaś w przypadku, gdyby w ocenie Sądu nałożenie kary okazało się zasadne- czemu spółka przeczy,
3. naruszenie art. 53 ust.1 ustawy o rtv poprzez wymierzenie spółce zbyt wysokiej kary pieniężnej, bez uwzględnienia kryteriów określonych w art. 53 ust.1 ustawy.

Nadawca wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości oraz umorzenie postępowania ewentualnie o zmianę decyzji poprzez zmniejszenie kary pieniężnej nałożonej na spółkę oraz zasądzenie od Przewodniczącego KRRiT kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odwołania Spółka podniosła, iż Organ nie odniósł wskazanych przez siebie fragmentów filmu do poszczególnych przesłanek wynikających z Rozporządzenia, które jego zdaniem zostały naruszone. Ponadto w ocenie Nadawcy żadna ze wskazanych przez Organ scen nie prezentuje obrazu naturalistycznego seksu, czy brutalnej przemocy. Przemoc i agresja ukazywana jest w utworach audiowizualnych z uwagi na jej występowanie w społeczeństwie oraz z chęci jej potępienia. Produkcje filmowe podejmujące problematykę kryminalną, obrazującą funkcjonowanie świata przestępczego w zdecydowanej większości są emitowane przez nadawców telewizyjnych z oznaczeniem „od lat 16” dlatego, że szesnastolatkom są w stanie odróżnić kreację twórców filmowych od otaczającej ich rzeczywistości i realiów życia codziennego. Mają rozwinięte zdolności abstrakcyjnego myślenia. Mimo, że ich system wartości wciąż jest intensywnie kształtowany, potrafią dokonywać oceny zachowań, nawiązywać i rozwijać relacje społeczne, budować więzi emocjonalne. Ekspertyza sporządzona w innym toczącym się postępowaniu wykazała, że prezentowane w filmie sceny seksu pozbawione są nagości oraz filmowane są w sposób umowny. Również sceny przemocy filmowane są w przeważającej części w sposób dorozumiany. Sceny te znajdują artystyczne uzasadnienie i są niezbędne dla przebiegu fabuły. Zdaniem Nadawcy przedmiotowa decyzja została wydana na podstawie pojedynczych, wyrwanych z kontekstu scen bez odniesienia ich do całości filmu. Z kolei użyte w filmie wulgaryzmy związane są z prezentowaną grupą społeczną – byłych funkcjonariuszy SB i stanowią element kreacji artystycznej obok obrazu, muzyki i gry aktorskiej (odwołanie od decyzji – k. 13-20).

W odpowiedzi na odwołanie Przewodniczący KRRiT wniósł o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu Organ podtrzymał swoje stanowisko zawarte w decyzji. W szczególności Organ wskazał, że audycja zawierała sceny, o których mowa w pkt I ppkt 3 załącznika nr 3 do Rozporządzenia, tj. obrazy agresji, zwłaszcza przedstawionej w sposób naturalistyczny i brutalny. Wobec tego mogła być przeznaczona dla osób powyżej 16 roku życia. W ocenie Organu regulacje zawarte w art. 18 ust. 5 ustawy o rtv

oraz w Rozporządzeniu są wystarczające dla dokonania prawidłowej kwalifikacji wiekowej audycji. Tym samym mogą stanowić podstawę do nałożenia kary w przypadku ich naruszenia (odpowiedź na odwołanie od decyzji – k. 3-9 v.).

W dalszych pismach oraz na rozprawie strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska.

Sąd ustalił, następujący stan faktyczny:

(...) S.A. z siedzibą w W. jest nadawcą programu (...) i prowadzi działalność opierającą się w dużej mierze na nadawaniu programów telewizyjnych, produkcji i dystrybucji filmów, nagrań wideo i programów telewizyjnych.

(dowód: odpis z KRS - k. 41-54 v.)

W dniu 28 sierpnia 2022 r. o godz. 22:05 w programie (...) została wyemitowana audycja (...). Nadawca zakwalifikował film do kategorii wiekowej „od lat 16”.

(okoliczność bezsporna)

Wyemitowany film (...) zawierał następujące sceny:

1) godz.22:38:04 – scena torturowania Azjaty, przedstawiająca mężczyznę powieszono do góry nogami, mężczyzna ma założony foliowy worek od głowy do tułowia, jest kopany i bity pięściami, po kilku mocnych uderzeniach worek napęcznieje się krwią, krew ścieka do naczynia i tryska na twarz mężczyzny przytrzymującego naczynie, podczas sceny topienia ciała Azjaty dowiadujemy się także, że osoba ta była wcześniej torturowana prądem – „z akumulatorem na jajach jeszcze nikt nie kłamał”;

2) godz. 22:59:36 – scena przedstawiająca nieprzytomnego, zakrwawionego mężczyznę przywiązanego do krzesła, twarz mężczyzny jest cała we krwi, mężczyzna ma zakneblowane usta kawałkiem materiału, który nasączony jest krwią, na podłodze widoczne są zakrwawione gałki oczne;

3) godz. 22:59:56 oraz 23:04:12 – zabójstwo jednego z policjantów – scena przedstawiająca strzał w głowę z bliskiej odległości przy pomocy krótkiej broni palnej, kula przebija głowę na wylot, wyrwa strzępy materiału marynarki, widać krew z rany wylotowej, wiszące fragmenty ciała z rany postrzałowej, pokazane jest również „dobijanie” rannych policjantów przez gangsterów;

4) godz. 23:08:49 i 23:47:13 – scena seksu głównego bohatera - F.z siedemnastoletnią A. – córką zamordowanego księdza;

5) godz. 23:28:08 – scena wymuszenia zeznań brutalnym biciem;

6) godz. 23:51:14 - scena przedstawiająca mężczyznę w bagażniku, do którego oddane są dwa strzały z bliskiej odległości, zakrwawiony mężczyzna ze związanymi rękoma wydostaje się z bagażnika, następnie polewany jest ciecżą z kanistra, polewający go mężczyzna zostaje niespodziewanie zastrzelony przez drugiego gangstera, który ostatecznie zabija również porwanego;

7) godz. 00:11:46 – scena zabójstwa przy użyciu pistoletu maszynowego, F. strzela do O., pocisk rozrywa czaszkę, krew tryska na twarz głównego bohatera, scena filmowana jest z bliskiej odległości ze zbliżeniem na twarz O., na której widoczne są drgające usta tuż przed śmiercią.

(dowód: nagranie wyemitowanego filmu na DVD – k. 60)

Do KRRiT wpłynęła skarga widza dotycząca treści wyemitowanego filmu. W skardze skarżący zarzucił, iż film (...) zawiera sceny okrutnej przemocy, zawieszenie człowieka za nogi ,kopanie w głowę owiniętą workiem foliowym aż do wyciekania krwi itp.

(okolicość bezsporna)

Pismem datowanym na dzień 8 września 2022 r. Przewodniczący KRRiT poinformował (...) S.A. o złożonej skardze i zwrócił się o zapis filmu oraz zajęcie stanowiska w sprawie.

(dowód: pismo z dnia 8 września 2022 r. – k. 64)

W odpowiedzi na powyższe pismo, pismem z dnia 22 września 2022 r. (...) S.A. przekazała KRRiT kopię filmu (...) oraz odniosła się do złożonej skargi. Spółka wskazała, iż Film stanowi kultowe dzieło polskiej kinematografii. Akcja filmu przedstawia wyrazistą wizję nowej rzeczywistości po przemianach ustrojowych w Polsce. Nie sposób przedstawić wątków kryminalnych, świata przestępczego bez pokazania niegodziwości i przemocy. Reżyser przedstawił ten świat w sposób potępiający wręcz piętnujący. Ponadto Film został wyemitowany po godz. 22:05, a scena, o której mowa w skardze, wyświetlona została jeszcze później. Film jest ważną pozycją artystyczną w dorobku polskiej, rodzimej kinematografii i formą piętnowania w sposób wyważony niegodziwości czasów transformacji, o których należy przypominać.

(dowód: pismo k. 66)

Po analizie wyemitowanego w dniu 28 sierpnia 2022 r. filmu (...), KRRiT wskazała, że kwalifikacja wiekowa filmu „od lat 16” „mogła mieć negatywny wpływ dla rozwoju psychicznego małoletnich widzów. Oznakowanie oraz pora emisji były przez nadawcę dobrane w sposób niewłaściwy, co stanowi naruszenie art. 18 ust. 5 ustawy o radiofonii i telewizji oraz § 2 rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 23 czerwca 2005 r.”. W piśmie tym KRRiT przywołała sceny przemocy oraz wulgaryzmy występujące w filmie wskazując, że rozpowszechnianie wulgarnego słownictwa stanowi ponadto naruszenie art. 18 ust.7 ustawy o radiofonii i telewizji. Następnie w dniu 26 października 2022r. Przewodniczący KRRiT poinformował powoda o wszczęciu postępowania w sprawie ukarania nadawcy na podstawie art. 53 ust.1 ustawy z dnia 29 grudnia 1992r. o radiofonii i telewizji, a w dniu 21 listopada 2022r. o możliwości zapoznania się z aktami postępowania i zebrany materiał dowodowy oraz złożenia oświadczenia końcowego w terminie 14 dni od otrzymania zawiadomienia (dowód: pismo – k. 67-69, 70, 72).

Stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wskazane wyżej dokumenty, które nie były kwestionowane przez strony, nie budziły także wątpliwości Sądu w zakresie swojej rzetelności i prawdziwości.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego wnioskowany przez powoda z uwagi na to, że dowód ten jest zbędny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W oparciu o zebrany w sprawie, pozostały materiał procesowy Sąd, bez potrzeby zasięgnięcia wiedzy specjalnej może wydać rozstrzygnięcie w sprawie.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie (...) s.a. w W. od decyzji Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji nr (...) z dnia 22 czerwca 2023 r. podlegało uwzględnieniu w całości.

Podstawa prawna rozstrzygnięcia oparta jest na treści art. 53 ust. 1 w zw. z art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 29 grudnia 1992r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2022r. poz. 1772 ze zm.) oraz par.2 rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 13 kwietnia 2022r. w sprawie kwalifikowania, rozpowszechniania i sposobu zapowiadania audycji lub innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ rozwój małoletnich (Dz.U. z 2022r., poz. 938).

Odwołanie od decyzji Przewodniczącego jest odpowiednikiem pozwu i pełni funkcję zbliżoną do powództwa. W związku z tym, wniesienie odwołania od decyzji organu administracji publicznej, jakim jest Przewodniczący, wszczyna cywilne postępowanie sądowe wchodzące w skład systemu postępowania cywilnego, do którego z mocy art. 56 ust. 2 ustawy o radiofonii i telewizji, stosuje się odpowiednio przepisy art. 479²⁸ k.p.c. – 479³⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., nr 43, poz. 296, dalej jako: „k.p.c.”), dotyczące procesowego postępowania

odrębnego w sprawach z zakresu przeciwdziałania praktykom monopolistycznym. Proces wszczęty wniesieniem takiego odwołania jest postępowaniem rozpoznawczym, którego przedmiotem jest roszczenie procesowe odnoszące się do sprawy cywilnej w znaczeniu formalnym. Celem takiego procesu jest rozstrzygnięcie o istnieniu albo nieistnieniu normy indywidualno-konkretnej przytoczonej w decyzji organu administracji publicznej. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe wówczas, gdy proces wszczęty wniesieniem odwołania od decyzji organu administracji publicznej będzie się toczył według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, zaś sąd rozstrzygnie o roszczeniu procesowym zgodnie z tymi przepisami. Dlatego w procesowym postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu przeciwdziałania praktykom monopolistycznym, które jest cywilnym postępowaniem sądowym uregulowanym w Kodeksie postępowania cywilnego, sąd nie kontroluje legalności decyzji organów administracji publicznej, gdyż brak jest podstawy prawnej do tego, aby sąd powszechny taką kontrolę wykonywał. Do usunięcia uchybień formalnych, które mogły powstać w postępowaniu administracyjnym zakończonym nieostateczną decyzją organu administracji publicznej dochodzi w następstwie wniesienia odwołania, które wszczyna proces i powoduje, że sąd rozpoznaje sprawę na nowo, co do zasadności wymierzonej kary pieniężnej, jak i jej wysokości, w granicach zaskarżenia. Rozpoznanie sprawy na nowo następuje zgodnie z formą kontradiktoryjną i zasadą kontradiktoryjności.

Rozstrzygnięcie o zasadności bądź niezasadności odwołania od decyzji Przewodniczącego, wymagało ustalenia, czy powód naruszył art. 18 ust. 5 ustawy. Przepis ten stanowi, że audycje lub inne przekazy, zawierające sceny lub treści mogące mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich, inne niż te, o których mowa w ust. 4, mogą być rozpowszechniane wyłącznie w godzinach od 23 do 6. Ustęp 5a. wskazanego przepisu nakłada na nadawcę obowiązek oznaczania audycji lub innych przekazów, o których mowa w ust. 5, odpowiednim symbolem graficznym przez cały czas ich emisji telewizyjnej lub zapowiedzią słowną, informującą o zagrożeniach wynikających z treści emisji radiowej. Nadawcy telewizyjni przy kwalifikowaniu audycji lub innych przekazów do emisji w godzinach zobowiązani są oznaczyć je symbolem graficznym wskazującym na przeznaczenie dla danej kategorii wiekowej małoletnich. Nadawca kwalifikuje audycje lub inne przekazy, zgodnie z kryteriami kwalifikowania audycji lub innych przekazów przeznaczonych dla danej kategorii wiekowej zawartymi w załączniku nr 3 do rozporządzenia. Paragraf 6 Rozporządzenia ustala następujące kategorie wiekowe małoletnich, z uwzględnieniem godzin nadawania audycji lub innych przekazów: I kategoria - emisja bez ograniczeń wiekowych i czasowych;

II kategoria od lat 7 - emisja bez ograniczeń czasowych;

III kategoria od lat 12 - emisja bez ograniczeń czasowych;

IV kategoria od lat 16 - emisja po godzinie 20⁰⁰.

Załącznik nr 3 do Rozporządzenia wskazuje, że audycje lub inne przekazy dozwolone od lat 18 zawierają w szczególności sceny lub treści:

1. prezentujące obrazy naturalistycznego seksu lub patologicznych form życia seksualnego (np. połączone z przemocą i przymusem), z wyłączeniem scen lub treści, o których mowa w art. 18 ust. 4 ustawy, lub
2. przedstawiające nieuzasadnioną (np. obroną konieczną, aktywnością sportową) przemoc, z wyłączeniem scen lub treści, o których mowa w art. 18 ust. 4 ustawy, lub
3. promujące jednoznacznie patologiczne zachowania bohatera wobec innych ludzi bądź zwierząt, lub
4. zawierające społeczne usprawiedliwianie wulgarności oraz nagromadzenie wyrazów, wyrażeń i zwrotów powszechnie uznawanych za obraźliwe, lub
5. usprawiedliwiające lub pokazujące w kontekście aprobatywnym przejawy społecznej patologii (np. przemocy, w szczególności fizycznej, psychicznej, werbalnej lub seksualnej, uzależnień od substancji psychoaktywnych).

Załącznik nr 4 do rozporządzenia charakteryzuje poszczególne kategorie wiekowe i opisuje audycje lub inne przekazy z punktu widzenia czterech elementów, ważnych dla rozwoju małoletnich:

1. prezentowanej wizji świata;
2. ocen moralnych;
3. wywoływanych emocji;
4. wzorów zachowań

i określa, że u małoletnich od 16 roku życia następuje stopniowa integracja funkcji psychicznych oraz umiejętności poznawczych, kształtuje się większa samodzielność w myśleniu i działaniu, relatywnie większa umiejętność kontrolowania emocji oraz przewidywania konsekwencji własnych zachowań. Jednocześnie wzrasta motywacja do poznania siebie i projektowania swojego dorosłego życia. Zwiększa się gotowość do analizy i rozumienia zachowań innych osób w różnych sytuacjach społecznych. Małoletni w tym wieku łatwo wchodzą w relacje społeczne o charakterze przyjacielskim, osobistym i intymnym, także zgodnie z wzorami lansowanymi przez środki społecznego przekazu i media społecznościowe.

Jednocześnie małoletnich w tym wieku nadal jednak cechuje relatywnie duża wrażliwość i labilność emocjonalna, tendencja do przeceniania poziomu własnej dojrzałości, do impulsywnego podejmowania ważnych życiowo decyzji bez całościowego zrozumienia ich następstw krótko- i długoterminowych oraz do uproszczonego rozstrzygnięcia skomplikowanych spraw życiowych. Relatywnie łatwo i szybko przypisują innym osobom określone cechy i motywacje, bez pełnej analizy ich zachowania. Biorą jednak pod uwagę intencje i motywacje czynów innych osób podczas ich oceny moralnej wtedy, gdy czują się do tego zmotywowani (np. podobieństwem sytuacji życiowej bohatera przekazu do swojej własnej). Cechuje ich także krytyczny stosunek do autorytetów oraz potrzeba podkreślania własnej autonomii, dojrzałości, niezależności.

Mając powyższe na względzie, audycje lub inne przekazy adresowane do małoletnich w tej kategorii wiekowej nie powinny zawierać scen lub treści:

1. zawierających formy społecznego usprawiedliwiania przemocy, w szczególności agresji słownej, wulgarności, uprzedzeń lub negatywnych stereotypów społecznych, dyskryminacji lub wskazujących na możliwość ich relatywnej lub nawet pozytywnej oceny (np. gdy są one skuteczne przy osiągnięciu celów bohatera) lub
2. pokazujących obrazy seksu lub przemocy (w tym agresji fizycznej lub łamania norm moralnych) jako źródła lub wyznacznika sukcesu życiowego bohatera lub ujmujących zachowania seksualne lub przemocowe jako formę nagrody lub oznakę sprytu życiowego, lub
3. ukazujących obrazy aktywności seksualnej w oderwaniu od uczuć wyższych (np. seks z przypadkową osobą, seks dla osiągnięcia korzyści materialnych lub społecznych, seks dla rozładowania napięcia emocjonalnego) lub stanowiących patologiczne wzorce zachowań seksualnych (np. seks pod wpływem substancji psychoaktywnych), lub
4. pokazujących obrazy agresji fizycznej w sposób naturalistyczny i brutalny, lub
5. prezentujących - w sposób aprobatywny - patologiczny obraz wzorca osobowego, który polega na szukaniu wyłącznie egoistycznych przyjemności, dążeniu do sukcesu za wszelką cenę z przedmiotowym wykorzystywaniem innych osób dla własnych celów, lub
6. promujących lub usprawiedliwiających zachowania bohatera wskazujące na zażywanie substancji psychoaktywnych lub zachowania ryzykowne bądź inne zachowania zagrażające jego życiu lub zdrowiu, lub

7. promujących lub usprawiedliwiających zachowania bohatera, który nakłania innych do zażywania substancji psychoaktywnych lub innych zachowań ryzykownych, w szczególności gdy bohater ten jest przedstawiany jako atrakcyjny fizycznie lub społecznie, a jego negatywne zachowanie nie spotyka się z karą lub potępieniem otoczenia, lub

8. usprawiedliwiających przemoc wobec zwierząt lub akty wandalizmu, lub

9. zawierających treści wymienione w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

Artykuł 18 ust. 5 ustawy o radiofonii i telewizji jest regulacją rangi ustawowej ograniczającą swobodę wypowiedzi nadawcy audycji lub innego przekazu, którą gwarantują art. 14 i art. 54 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 493, ze zm.; dalej jako: „Konstytucja RP”) oraz art. 10 Konwencji Rady Europy o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, uchwalonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (dalej jako: „Konwencja”), która weszła w życie w dniu 8 września 1953 r. i została ratyfikowana przez Polskę dnia 15 grudnia 1992 r. (Dz. U. z 1993 r., nr 61, poz. 284), natomiast obowiązuje w Polsce od 19 stycznia 1993 r.

Według art. 14 i art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu, zaś każdemu zapewnia się wolność wyrażania swoich poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Natomiast zgodnie z art. 10 ust. 1 Konwencji każdy ma prawo do swobody wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe. Stosownie do art. 10 ust. 2 Konwencji, korzystanie z tych wolności pociąga za sobą obowiązki i odpowiedzialność, które mogą podlegać takim wymaganiom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez prawo i konieczne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa państwowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego, ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych lub na zagwarantowanie powagi i bezstronności władzy sądowej.

Nawiązując do treści art. 10 Konwencji należy stwierdzić, że zgodnie z art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (dalej jako: „ETPCz”) obejmujące wykładnię postanowień Konwencji powinny być uwzględniane przy interpretacji prawa polskiego (tak SN w wyroku z dnia 28 listopada 2012 r., III CZP 65/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 57). Dlatego przy wyjaśnianiu art. 18 ust. 5 ustawy o radiofonii i telewizji, który ogranicza prawo do swobody wypowiedzi, trzeba wziąć pod uwagę wykładnię art. 10 ust. 1 i 2 Konwencji dokonaną w judykaturze ETPC. Jest to celowe, gdyż hipoteza art. 10 ust. 2 Konwencji zawiera przesłanki ograniczenia swobody wypowiedzi, które zostały wymienione w art. 18 ust. 2 ustawy o radiofonii i telewizji. Stąd obowiązek uwzględnienia „interpretacji strasburskiej” spoczywa zarówno na sędzi w postępowaniu cywilnym, jak i na Przewodniczącym KRRiT w postępowaniu administracyjnym.

Prawo do swobody wypowiedzi, określone w art. 10 ust. 1 Konwencji, jest jednym z zasadniczych filarów demokratycznego społeczeństwa, podstawą jego rozwoju i warunkiem samorealizacji jednostki. Obejmuje ono nie tylko „informacje” czy też „poglądy”, które są przychylnie przyjmowane lub uznawane za nieobraźliwe albo obojętne, ale również do wypowiedzi, które urażają, szokują lub wprowadzają niepokój. Jak wskazuje ETPC, takie są wymogi pluralizmu, otwartości, tolerancji i szerokich horyzontów myślowych, bez których nie ma „społeczeństwa demokratycznego” (tak m.in. wyrok z dnia 7 grudnia 1976 r., H. przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr (...), § 49; wyrok z dnia 8 lipca 1986 r., L. przeciwko Austrii, skarga nr (...), §).

Prawo do swobody wypowiedzi obejmuje również wypowiedź artystyczną wyrażoną w produkcjach filmowych. Film (...) w reżyserii W. P. stanowi formę artystycznego przedstawienia procesu transformacji zachodzącego w Polsce w latach 90-tych XX wieku w zakresie przemian wewnętrznych pracowników służby bezpieczeństwa i reorganizacji tej służby. Głównym bohaterem filmu jest F. M. były pracownik Służby Bezpieczeństwa, który pozytywnie przeszedł weryfikację do służby w Policji. Ukazane w filmie problemy związane z transformacją służb w Polsce po upadku komunizmu mają walor historyczny i edukacyjny. Film (...) zyskał powszechne uznanie świata filmowego w Polsce,

wszedł do kanonu polskiego kina i otrzymał wiele nagród. Taka wartość artystyczna filmu została osiągnięta poprzez „oddanie ducha” tamtego okresu zarówno w zachowaniu bohaterów, ich języka i dokonywanych wyborów życiowych. Główny bohater, mimo prezentowania postawy nonszalanckiej jest bohaterem pozytywnym, którego główną cechą jest lojalność, zarówno w sferze prywatnej, jak i zawodowej. Za zdradę przyjaciela i swojej ukochanej karze ich, przyjaciela śmiercią, za co ponosi karę w postaci kary pozbawienia wolności, a kobietę brakiem przebaczenia. W życiu zawodowym jest lojalny wobec współpracowników i chce wykonać powierzone mu zadanie nie zważając na konsekwencje. Istotne jest również, że w końcowej części filmu rozczarowany postawą innych i swoją próbuje popełnić samobójstwo, co mu się jednak nie udaje i ostatecznie trafia do więzienia. Środowisko w jakim rozgrywa się akcja filmu a więc pracownicy służb oraz przestępcy wymuszają zarówno specyficzny język bohaterów obfitujący w wulgaryzmy, jak i ich zachowanie, które nacechowane jest agresją i brutalnością.

Powyższe, ogólne spojrzenie na film (...) jako całości, jego wymowy i przesłania jest niezbędne dla dalszej prawidłowej oceny poszczególnych scen zakwestionowanych przez pozwanego i wskazanych jako przykładowe sceny naruszające przepis art.3 załącznika, a w konsekwencji par. 6 rozporządzenia.

Jeszcze raz należy wskazać, że art. 18 ust. 5 ustawy stanowi, że audycje lub inne przekazy, zawierające sceny lub treści mogące mieć negatywny wpływ na prawidłowy fizyczny, psychiczny lub moralny rozwój małoletnich, inne niż te, o których mowa w ust. 4, mogą być rozpowszechniane wyłącznie w godzinach od 23 do 6.

Przewodniczący w decyzji z dnia 22 czerwca 2023r. nie odwołał się do kryteriów oceny kwalifikowania audycji do poszczególnych kategorii wiekowych określonych w rozporządzeniu, nawiązując do treści art. 18 ust. 5 ustawy i zarzucając, że w filmie pojawiają się sceny brutalnej przemocy i agresji, przedstawionej w sposób naturalistyczny i brutalny. To z kolei oznacza treści, których nie powinni oglądać małoletni bowiem wyemitowane sceny były na tyle dosłowne i brutalne, że ich ocena nie może być traktowana jako jednostkowy przykład odbioru filmu przez widza o wyjątkowej wrażliwości (skarżącego telewidza) narzucającego swoje oceny większości społeczeństwa. Sceny przemocy zostały pokazane w sposób tak dosłowny, realistyczny i wyraźny, że mogły oddziaływać na wyobraźnię młodego widza ze znaczną intensywnością. Dodatkowo niektóre oceny i wypowiedzi zawarte w filmie usprawiedliwiają stosowanie przemocy, podstępny czy działań przestępczych. Ponadto Przewodniczący wskazał na występowanie w filmie około pięćdziesięciu wulgaryzmów. Dla oceny więc, czy wyemitowanie filmu (...) o godzinie 22:05 naruszyło zakaz określony w art. 18 ust. 5 ustawy należy odnieść się do określonych przez ustawodawcę w załączniku nr 4 do rozporządzenia warunków, jakie muszą spełniać audycje emitowane o godz. 22:00.

Każdą ze scen zakwestionowaną przez Przewodniczącego należy oceniać w świetle ogólnej wymowy filmu i przebiegu akcji. Ocena poszczególnych scen, wyrwanych z całego filmu może prowadzić do wybiórczej, niewłaściwej ich oceny.

Odnosząc się do zarzutu posługiwania się wulgaryzmami przez bohaterów filmu, wskazać należy, że używanie ich nie ma na celu społecznego usprawiedliwienia wulgarności tylko odwzorowanie języka jakim posługują się środowiska przestępcze i służb specjalnych. Używanie wulgaryzmów ma na celu zapewnienie autentyczności i naturalności języka w określonych, związanych z napięciem i negatywnymi emocjami bohaterów, scenach filmu. Wulgaryzmy używane przez bohaterów dotyczą specyficznych środowisk i tylko do nich należy odnosić słownictwo jakim się posługują. Ponadto używanie wulgaryzmów aktualnie, stało się powszechne, a niektóre ze słów uznawanych w okresie produkcji filmu (1992r.) za wulgarne aktualnie nie mają wydźwięku wulgarnego i weszły do powszechnego stosowania. Używanie więc wulgaryzmów przez bohaterów filmu nie wpływa na rozwój moralny ani psychiczny osób w przedziale wiekowym od 16 do 18 lat.

Zakwestionowana scena seksu głównego bohatera ze swoją partnerką (godz. 23:08:49 i 23:47:13) nie została wyemitowana w okresie od 22:00 do 23:00 i nie przedstawia seksu jako źródła dominacji, nie przedstawia seksu w sposób naturalistyczny, ani jako źródła sukcesu życiowego. Scena ta nie pokazuje nagich ciał partnerów, w zasadzie widz może się jedynie domyślać co dzieje się pomiędzy partnerami, scena połączona jest z pozytywnymi emocjami bohaterów, którzy pozostają w emocjonalnym związku. Podobny charakter mają pozostałe sceny seksu przedstawione

w filmie. Postawa zaś kobiety, która traktuje seks jako źródło sukcesu, zostaje napiętnowana przez brak przebaczenia i odtrącenie przez zdradzonego partnera.

Z kolei sceny pokazujące brutalność i przemoc (godz. 22:38:04, 22:39:38, 22:59:36, 22:59:56, 23:04:12, 23:28:08, 23:51:14, 00:11:46) nie mają na celu społecznego usprawiedliwienia agresji, ani nie pokazują takiego zachowania jako źródła sukcesu życiowego i nie usprawiedliwiają przemocy. Sceny te mają określony cel artystyczny w postaci budowania napięcia i wynikają z prezentowanych postaw bohaterów. Większość scen dotyczy zachowania przestępców, w których celem działania sprawców jest zastraszenie policjantów lub wymuszenie określonego zachowania przez innych przestępców. Zachowanie przestępców ostatecznie zostaje ukarane, nie wpływa więc na niewłaściwy rozwój moralny, czy psychiczny młodzieży, która ukończyła 16 lat. Sceny te są krótkotrwałe, nie stanowią o sensie filmu tylko obrazują realia walki pomiędzy grupami przestępczymi. Scena natomiast, w której główny bohater próbuje uzyskać zeznania od przestępcy jest wyrazem postawy bohatera, który chce osiągnąć cel jaki mu wyznaczono niezależnie od konsekwencji, a wzywanie lekarza przez przesłuchiwanego przestępcę jest przecież fikcyjne.

Scena końcowa, w której główny bohater zabija O. oraz próbuje popełnić samobójstwo jest sceną w dosłowny sposób pokazującą konsekwencje dokonanych wyborów przez bohaterów filmu i jednoznacznie wskazuje, że zło zostaje ukarane, negatywny bohater traci życie, a F. M. trafia do więzienia. Wymowa scen brutalnych łądzi sam obraz zachowań bohaterów, sceny torturowania pokazane są z pewnej odległości, albo pokazywane są skutki działania przestępców.

Te wszystkie okoliczności pozwalają przyjąć, że zakwestionowane sceny nie wskazują na to, by oznaczenie filmu przez nadawcę jako dopuszczonego do oglądania przez osoby w wieku powyżej lat 16 było sprzeczne z dyrektywami wyrażonym w par. 6 rozporządzenia.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę przyjąć należało, że zaskarżona decyzja stanowi nadmierną ingerencję w prawo do swobody wypowiedzi, określone w art. 10 ust. 1 Konwencji, które jest jednym z zasadniczych filarów demokratycznego społeczeństwa, podstawą jego rozwoju i warunkiem samorealizacji jednostki. Obejmuje ono nie tylko „informacje” czy też „poglądy”, które są przychylnie przyjmowane lub uznawane za nieobraźliwe albo obojętne, ale również do wypowiedzi, które urażają, szokują lub wprowadzają niepokój. Takie są bowiem wymogi pluralizmu, otwartości, tolerancji i szerokich horyzontów myślowych, bez których nie ma „społeczeństwa demokratycznego”.

W konsekwencji na podstawie art. 479^(31a) par.2 k.p.c. w zw. z art. 18 ust.5 i 7 ustawy o radiofonii i telewizji decyzja Przewodniczącego Krajowej Radiofonii i Telewizji nr (...) z dnia 22 czerwca 2023r. w przedmiocie nałożenia kary finansowej podlegała uchyleniu. Jednocześnie Sąd stwierdza, że zaskarżona decyzja nie została wydana bez podstawy prawnej albo z rażącym naruszeniem prawa.

O kosztach postępowania Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 98 par.1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu na podstawie art.108 par.1 k.p.c.

SSO Renata Olejnik-Tyszka